

Cal Marçal

Puig-reig

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Cal Marçal, 08692-Puig-reig
Emplaçament Carretera C-1411a km 59

Coordenades:

Latitud: 41.95763
Longitud: 1.88093
UTM Est (X): 407259
UTM Nord (Y): 4645678

Classificació

Número de fitxa 08175 - 150
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Popular Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari si, IPA 3657
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Varis propietaris

Fitxes associades:

[Fàbrica de Cal Marçal](#)

[Resclosa i canal de Cal Marçal](#)

[Mare de Déu de l'Assumpta de Cal Marçal](#)

Autoria de la fitxa Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero

Data de registre de la fitxa: ds., 05/03/2011 - 01:00

Descripció

Pel què fa a la seva estructura, a la colònia de Cal Marçal hi podem distingir dues parts ben diferenciades, definides per una línia divisòria, l'antiga carretera comarcal 1411. Per sota la carretera hi trobem, pròpiament, la colònia, que consisteix en un carrer d'onze escales de sis pisos cadascuna. Aquest carrer s'estén paral·lel a la fàbrica.

A peu de carretera hi ha la barriada de Cal Marçal, amb edificis d'ús, antiguitat i tipologia diversa: pisos, habitatges unifamiliars, comerços i un antic cinema, actualment tancat. Entre aquest dos nuclis diferents hi trobem l'església i els anomenats pisos nous, construïts amb l'ampliació de la colònia durant els anys cinquanta del segle XX.

A diferència d'altres colònies veïnes, a Cal Marçal no hi trobem edificis que marquin diferències segons la posició social dels residents ni tampoc hi trobarem cap edifici escolar (l'escola era situada als baixos d'una escala de pisos). Una característica d'aquesta colònia és que, esta situada al peu de la carretera, es va generar un petit nucli contigu que es va anomenar "Caseriu de Cal Marçal". Aquest barri creix gràcies a la iniciativa dels propietaris rurals i els nouvinguts que construeixen les seves cases en aquest terreny. La dependència d'aquests veïns amb l'indústria era menor, les dones treballaven a la fàbrica (la majoria dels obrers d'aquesta eren teixidores i filadores) mentre que els homes es dedicaven a les feines del camp o a ocupar oficis necessaris per al funcionament del nucli.

Al igual que altres colònies, el desnivell del terreny permet que existeixi una separació entre la zona industrial, situada al costat del riu, i la d'habitatges, divisió espacial que en Cal Marçal és molt més acusada a causa de l'existència d'aquest barri a l'altra banda de la carretera. A diferència d'altres colònies veïnes, a Cal Marçal no hi han edificis que mostrin les categories socials entre els obrers i l'empresari, tampoc hi ha camps esportius, teatre ni altres edificacions de caràcter social, doncs fins i tot l'escola es va situar en els baixos del bloc principal d'habitatges.

Observacions:

La Colònia de Cal Maçal està regulada pel "Pla director urbanístic de les colònies industrials del Llobregat"; els plans directors urbanístics son un instrument de planejament urbanístic general definit a l'article 56 del text Refós de la Llei d'urbanisme, aprovat pel decret legislatiu 1/2005 de 26 de juliol. Els Plans directors urbanístics estableixen directrius, normes i recomanacions per l'ordenació urbanística del territori. Els plans estableixen determinacions que han de ser respectades per les actuacions de desenvolupament territorial, especialment pel planejament urbanístic general municipal, relatives al tractament del sòl no urbanitzable i protecció del patrimoni territorial, a les infraestructures de mobilitat i a l'ordenació dels assentaments i activitats econòmiques. Comprèn els municipis d'Avià, Balsareny, Berga, Casserres, Gaià, Gironella, Navàs, Olvan i Puig-reig. (EDICTE de 27 de juliol de 2007, sobre una resolució del conseller de Política Territorial i Obres Públiques referent a diversos municipis de les comarques del Bages i del Berguedà. (DOGC núm. 4940 publicat el 03/08/2007).

Història

La primera notícia documental que s'ha trobat de la fàbrica de Cal Marçal és de l'any 1886 i fa referència a la concessió de l'ús de l'aigua del riu Llobregat, com a font d'energia, per a una fàbrica de filats i teixits de cotó. Aquesta concessió fou atorgada a la raó social "Antonio Torra. Hijos y Compañía", de Manresa. El 1915 els Torra es van vendre les seves propietats a la societat "Luís Pons i Sobrinos", propietaris de la colònia veïna de Cal Pons i més endavant, l'any 1929, els Pons vengueren la fàbrica de Cal Marçal a Josep Viladomiu i Santmartí, propietari de Viladomiu Vell. A partir d'aquell moment, la fàbrica i la colònia prengueren un nou impuls. El mateix any 1929 es començà a ampliar la fàbrica i el 1932 s'instal·laren unes

noves turbines que van permetre obtenir més energia i millorar la producció. Aviat, però, vingué el sotrac de la guerra i la misèria i les dificultats, de tot tipus, de la postguerra. La colònia no tornà a créixer fins la dècada dels cinquanta. Fou llavors que es construïren nous habitatges, més serveis i l'església. Malgrat que la fàbrica es modernitzà constantment i s'especialitzà en producció de llençols i tovalles, la forta crisi del tèxtil que afectà, durant els anys vuitanta, tot Catalunya -i especialment el Berguedà- va acabar provocant el tancament de la fàbrica l'any 1989. Avui, però, dins els murs centenaris d'una de les fàbriques més ben conservades de les antigues colònies del Berguedà, i gràcies al seu modern equipament, torna a bullir l'activitat industrial adaptada als nostres temps.

Bibliografia

CLOTET, D. I SERRA, R. "Els pisos", a Histories del riu. El llegat de les olònies, Regio7, 2005, p.59-60
VV.AA. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1994.

VV.AA. (2010). Colònies Industrials, Catàleg de l'Exposició Colònies Industrials, Museu d'Història de Catalunya/ Col·legi de Periodistes de Catalunya, Barcelona

TEIXIDOR, E. I SERRA,R.(2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.

